

Strategisch inhoudelijke aandachtspunten vanuit BENEKO

Vooraf

Op basis van een (nog niet volledige) rondgang langs de gemeenten aangesloten bij BENEKO, zijn wij tot onderstaande 10 punten gekomen.

Het algemene beeld is op dit moment dat het moeilijke tijden zijn. Dat hoeft geen betoog, en dat geldt voor ons beider landen als geheel. Het is aannemelijk dat **onze grensregio in economisch opzicht extra hard getroffen** wordt: kleinere bedrijven en zelfstandigen zijn voor klanten en leveranciers vaak aangewezen op grensverkeer, dat nu nagenoeg plat ligt. Wij tellen in onze regio daarnaast relatief veel grote logistieke ondernemingen, die eveneens veel te lijden hebben.

Desondanks beginnen we met een optimistische noot.

1 – Er werd grensoverschrijdend op lokaal niveau goed samengewerkt

Na een lastige en vaak verwarrende startfase van de huidige crisisperiode, waarbij lokale besturen kampten met veel onzekerheden en soms tegenstrijdige informatie, konden bestuurders elkaar grensoverschrijdend vinden en ontwikkelde zich een modus vivendi. Knelpunten werden, waar mogelijk, voortvarend opgepakt en waar nodig met de hulp van provinciale en nationale overheden meestal opgelost. Een (ook letterlijk) klein voorbeeld: de inwoners van Castelré, een enclave van Baarle-Nassau op grondgebied Hoogstraten, werden door het sluiten van de Belgische grens afgesneden van essentiële diensten, zoals medische zorg. Dit probleem werd door de beide gemeenten in goed overleg snel opgelost.

2- Gebrekkige communicatie vooraf van nationale maatregelen

Het fysiek afsluiten van verschillende kleinere Belgische grensovergangen werd niet vooraf rechtstreeks gecommuniceerd naar de Nederlandse gemeenten, zodat hun burgers verrast werden door zeecontainers en betonblokken op de weg. In Woensdrecht bleken sommige van die blokken ook nog op Nederlands grondgebied gedeponneerd te zijn, hetgeen bij de bevolking kwaad bloed zette. (Zie ons Nawoord.)

3- Noodzaak van een protocol voor het afsluiten van de grens

Te midden van de crisis ontbrak de tijd om goed na te denken over de consequenties van het sluiten van de landsgrens voor forenzen (sommigen met vitale beroepen zoals artsen en verpleegkundigen), hulpverlenende diensten zoals ambulance en brandweer, en essentiële voorzieningen. Nu zijn er wel snel en vrij adequaat mouwen aan gepast, maar een les voor de (helaas onvermijdelijke) volgende crisis is: wees nog beter voorbereid.

4- Aandacht voor problematiek migranten/seizoenarbeiders

De coronacrisis heeft in ieder geval onze woordenschat verrijkt. We kennen nu ‘aspergevluchten’. In de asperge- en aardbeienstreek, maar ook in de bouwnijverheid, is grote behoefte aan arbeiders uit landen als Roemenië. Het ontbrak aan eenduidige richtlijnen ter bescherming van deze arbeiders en van de eigen burgers. Via welke route kunnen zij in de bedrijven nog ingezet worden, is al dan niet een quarantaineperiode in acht te nemen, op welke wijze zijn zij gehuisvest: dit zijn dan enkele van de belangrijke vragen die liefst op voorhand reeds beantwoord zijn.

5- Meer supranationale coördinatie is wenselijk

Waar wij als landen onderling maatregelen op elkaar dienen af te stemmen, kan ook van concurrerende belangen sprake zijn. Denk bijvoorbeeld aan het economische belang om zo snel mogelijk weer winkels, horecazaken en dienstverleners toegankelijk te maken voor het publiek. Het is denkbaar dat daardoor onverantwoorde risico's genomen worden. Meer EU- dan wel Benelux Unie-coördinatie zou hier wenselijk zijn.

6- Voer als uitvoerende macht een standaardtoets ‘grensregio-proof’ in

Een advies dat vanuit de grensregio's al vaker is gegeven, maar in tijden van crisis weer aan betekenis wint. Vanuit de centrale overheden worden soms richtlijnen afgevaardigd of maatregelen getroffen die in grensregio's onbedoelde effecten hebben. Ter illustratie: sinds 10 mei 2020 is het de Belgen weer toegestaan om thuis bezoek te ontvangen (maximaal vier, en steeds dezelfde personen). De versoepelde bezoekregeling kent echter een beperking in de grensregio want familiebezoek uit Nederland blijft nog altijd verboden.

7- Stem scenario's voor crisisbeheersing op elkaar af

De besturen van de gemeenten weten elkaar hier grensoverschrijdend goed te vinden. Soms moet men zich wel weer even bewust worden dat de evenknie over de grens niet altijd beschikt over dezelfde bevoegdheden en verantwoordelijkheden, maar dat is overkomelijk. Het wordt ingewikkelder wanneer opgeschakeld moet worden naar een hoger bestuursniveau. Zoals bekend komt men dan in Nederland, in een crisis als deze, al snel terecht bij de Veiligheidsregio. Dit bestuursniveau is in België onbekend; daar zal men bij opschakelen vanuit de overheid als snel bij de provincie terechtkomen. De provincie heeft in Nederland uiteraard ook verantwoordelijkheden in dezen, maar niet geheel overeenkomstig.

Het is wenselijk om in dit proces van opschakelen (en weer 'neerschakelen') over en weer meer duidelijkheid te scheppen. Dit ten behoeve van meer snelheid, en van meer eenduidigheid en beter afgestemde communicatie naar de gemeenten en de burgers toe.

8- Maak nationale info ook toegankelijk voor buitenlandse stakeholders

We volstaan hier met een eenvoudig voorbeeld: op de informatiesite van de Vlaamse overheid staat een telefoonnummer dat men kan bellen voor meer informatie. Dit 0800-nummer is echter niet bereikbaar vanuit het buitenland.

9- Evalueer het actuele proces in vergelijking met andere grensregio's

De verschillende landsgrenzen van België en Nederland kennen momenteel andere regimes. Dit is in veel opzichten ongetwijfeld lastig, maar het biedt ook kansen om het effect van verschillende regimes met elkaar te vergelijken.

10- Noodzaak van snelle tussenevaluatie

We weten niet wat de toekomst brengt, maar alle deskundigen achten de kans op een ‘tweede golf’ aanwezig. Daarom pleiten wij voor een snelle tussenevaluatie, zodat wij ook als lokale overheden en burgers goed (dat wil zeggen: beter) voorbereid zijn.

Nawoord

We begonnen met een optimistische noot: we mogen als lokale bestuurders redelijk tevreden zijn over onze samenwerking. Dat is mede te danken aan het feit dat wij, onder meer in BENEKO-verband, elkaar regelmatig ontmoeten en daarbij ervaringen en perspectieven met elkaar delen. We hebben weer geleerd hoe belangrijk dit is. Uiteraard konden Baarle-Nassau en Baarle-Hertog elkaar blindelings vinden, maar dat was geen uitzondering. Zo hebben bijvoorbeeld de burgemeesters van Stabroek, Kapellen en Woensdrecht een gezamenlijk bericht gestuurd naar hun burgers.

In tijden van crisis blijkt weer hoe belangrijk het is om een goede relatie te onderhouden met de burens. Maar, en dan sluiten we toch af met een kanttekening, tevens bleek weer hoe kwetsbaar goede verstandhouding is. De wijze waarop nu initieel gehandeld en gecommuniceerd is, is wat ons betreft niet voor herhaling vatbaar. In onze kring zijn woorden gevallen als ‘polarisatie’ en ‘verzuring’. We willen niet alarmistisch klinken en beseffen dat er steeds weer geleerd moet worden.

Bij dezen nu onze bijdrage daartoe.

Namens het Dagelijks Bestuur van BENEKO,

Mr. Gaston van Tichelt, voorzitter en tevens burgemeester van Essen

25 mei 2020